

ERDERA DALA-TA (I)

Erdera
Euskal-gogoarentzat

Gudalari, ertzaineta txapel-oke ak
Euskal-gorputzarentzat

(Emen, " erdera " itzaren bidez, españera ta parantzera adierazi nai ditugu, bereziki)

Asteko jartzen dugun berdintasun o en asmoa, ausaz, onela ipiñi dezakegu obeto: Euskal-gorputzarentzat, gudalari, ertzain eta txapel-oke ak dirana, orixe bera da Euskal-gogoarentzat erdera.

Eta geyago, noski, areago goazen berdintasun ortan agertzen diran bi zatietan, egiz, zer dagoen ikustera, gure bayetzari eusteko xedeaz. Asi gaitezcan biga enaz.

Guda bero izuga ia egin ziguten, orain ogetamabost urte dirala, España'ko gudalariak, ertzain, txapel-okef eta besteak lagunduta, jakiña. Milaka ilak orduan, aleun espetxeetan zigortuak, nun-nai ebasketak, edo nun irain eta ezesprenak. E i bat zigorturik izan bada, o a gurea, orduan eta ordudanik ona ere. Guda irabazi ziguten gure arerioek, baña etzan izan garaipen ura berentzat naikoa, ta afezkero aferazi diguten bizian barna, espetxeratze, makilkatu ta erbesteratuak, eunka ta eunka urtean bidean; bereziki gaurko gaztediak ere bereak eta bost jasan bea ditu sa i. Espetxeratuai beren epaikundeak egiten dizkiete, ta gauza txikienagatik espetxeko urte ta urteak jartzen dizkiete, zigofez, iltzeko zorian uzten ez dituztenean. Len gure belaualdikoak izan giñan zigorkaturik, orain oraingoan, eta guziok ere. Len eta orain gure E ia da guzia jasan bea duena, bera bai ta bein-betiko suntzitu nai dana. Ta kontuz iñork ezer egin ez dezan, zema ta ankerkeri izuga iak dagoz guzion gain ja ita.

Eta gudalari, ertzain eta txapel-okefek, alka en leyan, euskal-gorputza loturik daukate ertsiki, edozer gauza zigorkatzeko gerturik oso. Gure E i 'aren aurka-ko erakunde aundi ta izuga ia antolatu dute beren xedea burutzeko, ta gero ta aundiago ta bildurgafiago egiten ari dira beren erakunde ori; ba-dirudi eziña dala zera ortan geyagorik egitea, euskaldun guziok erailtzea ezpada, ta amaikatxo dagoz orixe ain zuzen egin naitzango luketenak.

Baña, zema, zigo eta ikara-erakunde guzia ere, ez dira aski euskal-gogoraño eltzeko; alka en ondotik, abertzaleak ugari abe iaren alde ekiteko, eten gabe sortzen zaizkigu, gure euskal-gorputzean egindako zuloe-tara, utzak betetzeko gogoaz; gure euskal-gogoa bizi

aundikoa dugu ta bera da Efi'ari eusten diona. Ez, indarkeri, ankerkeri ta ikara-erakunde guziak, ez dira ezer euskal-gogoari kalterik egiteko.

Baña, ots, ba-dute gure arerioak ortarako oso egoki ta bereziena dan beste bide bat, beren erderaren bidea; ta mutilak dira bide ori ere ongienik ustiatzeko. O ela, gurean dagoen biziera guzirako erdera ori erabiltzeko guztiz bearturik gagoz; euskerarik ez, iñola ere ez, ortarako. Eskoletan asten dira erderazko lan ortan; gure abe ian zabaldu dizkiguten eskola guzietan eztago euskera sartzetik, orobat irakaskintza guzian ere. Ume txikia eskola oietako batera joan diteke erderaz tutik jakin gabe; berdin zaio irakasleari, ta lenengo egunetik erdera baka ik erabiliko du au o ekin ere. Ez da esan bea o elako aufai, eskoletan jasan bea -izan duten guzia nolako izan zaien mingafi. Eta eskolatik ateratzen diranean bietatik bat: batzuek, inda ez eta nekez, zerbait ikastea lortu dute, baña oietatik geyenek, irakasleak buruan sartu dielako, beren neke guzien efua euskararena dala uste dute, ta au eruntz beren gurasoen izkuntzarekiko muke biurtzen dira edo go otodun bearbada; ta, berena etzan izkuntzaren bidez irakasi dietelako, ezer ez edo oso gitxi ikasi dutenak geiago ikasteko gogorik gabe geratzen dira bizi guztirako.

URRESTARAZU (+)
UMANDI 1961

=x= =x= =x=